

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. V. Quorum Fides sit Necessaria Neceßitate Medii?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

pernaturalis de lege ordinaria.

patet ex Scriptura & Tridentino relatis, ubi indubiè est sermo de fide supernaturali. Congruentia est, quod cum justificatio sit adoptio in statum supernaturalem filiorum, deceat præcedere supernaturales dispositiones in intellectu & voluntate, per actus fidei, poenitentiae; quodque actus voluntatis supernaturalis ut condigne & supernaturaliter in objectum tendat, exigat proportionatam tendentiam & propositionem ex parte intellectus.

39. Esi non repugnet de potentia absoluta, aliquem sine fide supernaturali justificari.

Dixi, de lege ordinaria: nam non apparet repugnantia, cur si Deus omnipotens vellet, non posset in primis adultus justificari sine fide supernaturali, uti & sine proportionato actu voluntatis. Deinde cur requisito actu voluntatis supernaturali, non posset is absolute elici sine prævio actu supernaturali intellectu. Congruentia enim allegata procedit, suppositis revelatis, nec alioquin negans per illum convinceretur. Denique et si foret necessarius actus supernaturalis intellectu, posset absolute dari quædam supernaturalis cognitio Dei distincta à fide.

40. Opinio assertiva sufficiens de facto notitiam gratiam ex creaturis hauriam referunt.

Immo Ripalda apud Lugo d. 12. de fide sect. 1. fufè disputat pro ea doctrina, quod de facto fides strictè dicta fundata in revelatione Dei non requiritur ad justificationem, sed posset sine ea justificari quis per notitiam Dei hauritam ex creaturis (quam gratuitam & supernaturalem censet) & consequentem amorè supernaturalem Dei. Et quamvis fateatur se nil definire, satis tamen (inquit Lugo) indicat quantum in sententiam illam propendat, & quantum probabilitatis ei tribuat.

Reprobatur.

Nihilominus ipse Lugo sup. & sect. 2. merito illam refutat, & argumenta Ripalda fufè solvit. sect. 3. Breviter autem refutatur ex eo, quod Scriptura & Concilia manifestissime loquantur de fide strictè dicta. Quæ communis est istius vocis, etiam in Ecclesiasticis Conciliis & Scripturis, usurpatio. De ea (inquam) loquuntur, quam peccatores ex auditu concipientes, libere moventur in Deum, credentes vera esse quæ divinitus revelata & promissa sunt, ut loquitur Tridentinum sess. 6. c. 6. explicans dispositiones ad justificationem.

QUESTIO V.

Quorum Fides sit Necessaria necessitate Medii?

41. Quæ fides explicita, quæ implicita.

NOTA I. Fidem mysteriorum, aliam esse explicitam, quæ nempe cognoscuntur ipsa in terminis, seu secundum se; v.g. Deum esse unum in natura, trinum in personis, Christum esse natum &c: aliam implicitam, quæ cognoscuntur mysteria non secundum se, sed tanquam involuta seu contenta in alio, v.g. in aliqua ratione ge-

nerali. Sic cum explicite creditur, quidquid dixit Dei Filius, quidquid credit Ecclesia, quidquid continetur in Scriptura &c, implicite creduntur omnes particulares veritates à Christo revelatæ, ab Ecclesia creditæ, in Scriptura contentæ &c. In ipsa quoque fide explicita sunt gradus: nam alia est confusa, alia distincta. Una quoque est confusior vel generalior altera: una distinctior altera.

Nota II. Curatores animarum indubiè obligari ad instruendos homines in omnibus iis, quæ juxta probatorum Auctorum sententias sunt necessaria scitu necessitate medii. Etsi enim juxta aliorum probabilis doctrinas pauciora requirantur, indeque proveniat solamen aliquod de possibili salvatione pleraque ignorantium, liberiorque dissimulatio circa confessiones & absoluciones præteritas cum ignorantia hujusmodi peractas: tamen si reverà rigidiores sententiæ sint veræ, probabilitas laxiorum non proderit, quin ignari maneat sine justificatione, & que adeo salute. Et planè longè utilius instituerentur coram plebe, etiam in oppidis sæpe parum instructa, Conciones catecheticæ, quàm aliæ, in quibus subtilizantur loca Scripturæ, & conceptus ac discursus captum plebis excedentes proponuntur; prout tamen frequenter fieri videmus. Prædictæ porro obligationi satisfiet, si curent sibi commissos instrui in iis, quæ noscuntur esse scitu necessaria, saltem necessitate præcepti, quibus abunde continentur quæ vel probabiliter sunt necessaria necessitate medii. His Notatis.

42. Notandum curatoribus animarum pro praxi in presentia materia.

Certum in primis esse debet, fidem explicitam Dei, sub ratione ei propria & à creaturis distinctivâ, puta Entis increati, ceterorum Creatoris, fuisse omni tempore necessariam: numquam enim potuit adultus justificari, nisi accedendo ad Deum pro venia, idque per dilectionem Dei aut poenitentiam. Et hæc ratione generaliter verum est, quod ait Apostolus ad Hebr. 11. Credere oportet accedentem ad Deum, quia est. Quare contra, fidem omnium illorum esse necessariam, circa quæ versari debeat actus voluntatis necessariò prævius ad justificationem. Ad hanc porro extra Sacramentum requiritur per se loquendo contritio perfecta, quæ videlicet est detestatio peccati tamquam supremi mali, seu quatenus est offensa Dei tamquam Summi boni; adeoque exigitur noxia de peccatis, quod sint offensa Dei, quodque is peccatis offendatur. Attamen quia poenitentia formalis non ita quovis casu est necessaria, quin sine ea posset quis justificari per amorem Dei super omnia, consequenter in casu extraordinario videtur (ut Varii advertunt) fieri potuisse, quod quis ignorans Deum peccatis offendi (uti si esset peccatorum immemor) si cum gratia Dei eliceret

43. Fides explicita Dei semper fuit omnino necessaria.

cliceret amorem Dei super omnia, justificaretur, adeoque saluaretur sine prædicta notitia. An autem id aliquando factum sit, certo asseri non potest: quinimmo credibile est, quod non: perfecta enim & supernaturalis dilectio Dei super omnia actus est adeo rarus & arduus ut non sit natum, eam reperiri in animabus adeo imperfectis ac ignorantiae bathro immerfis: etsi manus Domini potens id præstare posset, si velit.

44.
Fides explicita remunerationis in altera vita semper necessaria fuit.

Secundo communiter admittitur, necessariam esse explicitam fidem Dei remuneratoris, juxta illud Apostoli supra: *Crederet oportet, quia est, & inquirentibus se remunerator sit, siue sit.* Ubi planè est sermo de remuneratione futuræ vitæ (in qua etiam innotescit providentia Dei nostra curantis, utpote præmiatoris bonorum & vindicis malorum) ad quam (ut ex contextu satis apertum est) aspiciantur Partes ibidem specificatæ: quos omnes docet salvatos per hoc, quod Deum inquirent fide vivâ, præ oculis habentes ipsum Deum ejusque remunerationem. In qua proinde continetur etiam fides alterius vitæ post hanc. Estque moraliter loquendo necessaria omnino hujusmodi notitia: ad perfectum enim gradum dilectionis justificantis non pervenitur regulariter, nisi aliquando saltem & in principio mediante notitiâ & spe melioris vitæ futuræ, nec sine ea stabiliter quis Deo placebit. Quamvis juxta *Arriaga disp. 12. sect. 4. n. 27. & seqq.* & alios, non requiratur expressa istius objecti fides in omni casu physico & in omni accessu ad Deum; uti sanè non solum in justificationis augmento, sed etiam in quotidiana reconciliatione peccatoris satis de hoc instructi interdum contingere posset, ipsum accedere ad Deum procedendo ad actum contritionis sine prævio actu spei aut propositione objecti ejusdem. Quare videtur *Arriaga* simpliciter id quoque posse accidere in casu raro, quo quis ante propositam fidem de hoc puncto, post sufficientem tamen instructionem (quæ successivè & per partes fit) de bonitate summa Dei per peccata offensa, prorumperet in actum perfectæ dilectionis & contritionis. Ut proinde ex subjecta materia colligatur ab Apostolo quidem semper requiri fidem explicitam Dei, non tamen sic explicitam remunerationis, quin in casu raro sufficiat implicita. Cujus nihilominus, fides explicita manet in præcepto, adeoque debet sciri & credi. Sicque est necessaria necessitate mediæ latè dictæ, quatenus est medium ad justificationem conducens, immo præceptum, cuius proinde noscendi & credendi manet etiam post justificationem directa obligatio.

45.
Fides mediatoris explicita, an vel qualiter

Tertiò fidem explicitam mediatoris omni tempore fuisse necessariam, Plurimi putant: aut saltem à tempore legis Mosaicæ, ut Nonnulli refringunt, adeoque à fortiori

tempore legis Evangelicæ. Immo hoc tempore necessariam esse notitiam Incarnationis Christi, quod scilicet Deus homo factus, suâ passione & morte nos redemerit à peccati servitute tenent multi Doctores, etiam recentiores, idem extendentes ad mysterium Sanctissimæ Trinitatis, veluti cujus notitia explicita habetur vi notitiæ Incarnationis. Pro qua sententia etiam referuntur *Alensis, D. Bonaventura, D. Thomas, Scotus, & alii*; qui tamen loquuntur vel explicari possunt de necessitate præcepti.

In hac re recensio omni tempore fuisse necessariam fidem mediatoris saltem ex præcepto; uti juxta omnes post promulgationem Evangelii necessaria est notitia Trinitatis, Incarnationis, & Passionis Christi. Est enim communis sententia. Nam propterea nil adeo insitum fuit ab initio usque modo Judæis, quam notitia venturi aliquando Messias. Quam quidem notitiam habuerant ex Patribus per traditionem. Eademque traditio videtur ab Adam, Henoch & Noë (quibus revelatus fuit Messias) ad alias quoque extra Hebræos familias Deum colentes traducta, aut per Judæos communicata; ut si qui extraordinariè fuerint in fide unius Dei instructi, pariter videtur fuisse instructi in hoc mysterio tamquam scitu necessario, utpote capitali pro statu naturæ lapsum, cuius Messias est receptor, uti Deus hominis integri, totiusque mundi creator. Quo sensu intelligi potest *Augustinus 18. de Civit. c. 47.* ubi agens de iis, qui olim ex Gentibus salvati sunt, ait: *Quod nemini concessum fuisse credendum est, nisi cui divinitus revelatus est unius Mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus &c.* Ubi non tam asserit absolutam necessitatem mediæ, quam quod de facto nullus fuerit etiam in isto statu justus sine fide explicita mediatoris.

Nullatenus tamen debuit, etiam tempore Legis veteris, haberi notitia explicita incarnationis aut divinitatis vel passionis & mortis Christi. Idemque est de mysterio Trinitatis. Non enim fuit hujusmodi notitia ex natura rei necessaria, ut patet: neque etiam ex positiva ordinatione Dei; quæ non satis ostenditur. Immo ostenditur potius oppositum: cum plerique Judæi, præ ceteris Dei cultoribus magis instructi, ista mysteria planè ignoraverint, exceptis paucioribus illuminatis Patriarchis aut Prophetis: neque in veteri Testamento fuerint istis expressa aut promulgata, ut populus communiter posset aut certè teneretur ea credere.

Nec obstat *Nazianzenus Orat. 20. de SS. Machabeis* in init. dicens, quod ratio omnibus Dei amatoribus valde probabilis est, neminem eorum, qui ante Christi adventum martyrio consummati sunt, id sine fide in Christum consequi potuisse, seu (ut habet *Verfio Jacobi Billii, & consonat Verfio Bilbaldi Perckheymeri*)

ante legem novam necessariam.

46.
Illo tempore non fuit necessaria fides explicita Incarnationis aut Trinitatis.

Locus Nazianzenus elucidatur.

heymbreri) id circa Christi fidem esse consecutum. Nam etsi loquatur de fide explicita Christi, eam tamen non requirit tamquam mediū generaliter & omnino necessarium: quia loquitur ibi de solis martyribus, de quibus dicit probabile esse, quod sine fide in Christum nōmo veterum sit de facto martirium consecutus. Quāquam enim (uti subdit) Verbum suo postea tempore libere promulgatum est; puris tamen animis etiā ante innovit: quemadmodum ex multis, qui ante ipsius natiuitatem honoribus affecti sunt, liquido perspicitur potest. Ubi hanc prærogatiuam facit peculiarem excellentioribus quibusdam & puris animis.

47. An casu raro potuerit obtineri iustificatio sine fide explicita mediatoris.

An autem explicita fides Mediatoris sub generali saltem conceptu mittendā Deo, qui mundum Deo reconciliat, fuerit semper ideo necessaria omni casu, ut inuincibiliter id ignorans non potuisset iustificari per fidem unius Dei; non ita constat: cum Plures existiment fuisse ita necessariam: Alii è contrā negent, non sine fundamento, eò quod onus oppositum non satis videatur probari, uti deberet: & aliunde fides Dei propositi tamquam summi boni per peccata offensi videatur posse sufficere ad contritionem cum gratia Dei, quam fuisse negandam generaliter omnibus ignorantibus venturum mediatorem gratis videtur asseri.

48. In lege noua fides incarnationis & Trinitatis est necessaria.

At tempore Novæ Legis satis apud omnes constat, esse saltem præceptam omnibus notitiam fidei explicitam de prædictis mysteriis, veluti quæ sunt capitales articuli fidei Christianæ; cuius auctor est Christus, cuiusque corpori inserimur per baptismum in nomine Trinitatis collatum. Suntque adeo primi articuli, quos Apostoli & prædicatores fidelibus annuntiant, quippe tantā sollicitudine omnibus à pueritia inculcantur. Unde cum sit fides eorum præcepta, & per se loquendo in iudicis ante omnia proponantur, sitque adeo prærequisitum per se loquendo medium ad iustificationem, quæ si casu raro obtenta sit, adhuc debent nihilominus illa adfisci & sciri, sicque præcedit eorum fides saltem in voto (quod aliis præceptis non conuenit, ut patet) idcirco possent alicui necessaria necessitate mediū saltem latè dictā, ut notat Lugo d. 12. scilicet. 3. num. 106. quamquam id pertineat ad modum loquendi.

49. An in omni casu etiam inuincibiliter ignorans.

An verò sint ita scitu necessaria necessitate morali, ut si quis inuincibiliter ea aut eorum aliqua ignoret, instructus tamen fide sufficienti ad inquirendum Deum pro uenia peccatorum, non possit iustitiam consequi, est dubium. Fieri enim potest, ut quantumvis constet notitiam prædictam non esse necessariam ex natura rei ad contritionem & dilectionem perfectam, Deus tamen nolit aliās dare gratiam poenitendi aut diligendi. Sed quia hoc du-

Herincx Sum. Theol. Pars III.

rum videtur, & sine valde urgenti fundamento (quod difficulter assignatur) non debet restringi gratia Dei, aut ampliari necessitas; tam præemptoria præsertim, sciendi explicitè tot puncta, non sine verisimilitudine docent nos Michael Medina, Suarez, Turrianus, Lugo d. 12. scilicet. 4. num. 91. & plures alii, posse per accidens in casu raro iustificari inculpabiliter ignorantium prædictorum mysteriorum. Maxime cum contingere queat ob penuriam temporis, non posse instructionem de omnibus adhiberi periclitanti v. g. de vita, cui tamen proposita æternitate instante, Deoque optimo per poenitentiam sibi reconciliando, non sit credendum denegari gratiam poenitendi.

Accedit, quod nonnulli adeò rudes sint, ut videantur incapaces percipiendi mysterium Incarnationis, & maxime Trinitatis. De quibus saltem non dubito, quin possint iis non cognitis iustificari per fidem eorum implicitam: cum tales eatenus sint redigendi ad ordinem carentium usu rationis.

Insufficienter quoque necessitas mediū quoad mysterium Trinitatis à quibusdam infertur ex mysterio Incarnationis: nam posset simpliciter sciri Deus homo absque notitia trium personarum: uti & sciri, quod Filius Dei sit factus homo, absque notitia Spiritus sancti.

Notitia Trinitatis non necessario connotatur notitia Incarnationis.

Infundatum quoque est, quod Bannez & nonnulli alii docent fidem explicitam huiusmodi mysteriorum, non quidem requiri omnino necessario & omni iustificationem, tamen ita requiri ad salutem. Nam sic iustificati indubiè saluentur, si in iustitia perseverantes morentur; quod veluti de fide non possunt hi Doctores negare, uti neque negant (ut hinc proinde eorum sententiam Nonnulli frustra oppugnent) gratis autem dicitur, quod Deus nō permitteret quemquam huiusmodi mori in gratia, nisi instructum prius in istis mysteriis: præsertim cum contingere posset huiusmodi iustificatio in persona mori aut privationi usūs rationis vicinā.

Opinio distinguens inter necessitatem ad iustificationem & necessitatem ad salutem reseruat.

Nec refert, quod Cornelius, centurio jam iustificatus esset ante prædicationem Petri: Sed (ut ait Augustinus lib. de Prædest. Sanct. cap. 7.) si posset sine fide Christi esse saluus, non ad eum adificandum mitteretur architectus Apostolus Petrus; ergo &c. Nam iuxta varios Patres & Doctores Cornelius non erat perfectè iustificatus, sed solum iustitiā quādam morali præditus, sicque cessat intentum Bannez. Dicendo autem cum aliis Patribus & Doctoribus passim (quod credibilissimè dicitur) eum jam fuisse iustificatum, adhuc tamen indigebat instructione in fide explicita Christi, quæ in noua lege per se requirebatur, & ex tunc cæperat obligare in ista

Exemplum Cornelii Centurionis expenditur.

in ista regione, ut advertit. *Senlis 3. parte quæst. 82. Memb. 4. art. 2.* Et constat ex verbis Petri *Act. 10. Vos scitis, quod factum est verbum per universam Judæam &c.* Unde Petro non veniente, facile potuisset Cornelio advenire ignorantia vincibilis, & damnatio, cui præcavendæ serviebat instructio Petri.

52. *Varia Scriptura explicantur.*

Varia quæque Scripturæ ex *Joan. 3. & II. Act. 16. ad Rom. 3. &c.* allegantur ad probandam absolutam necessitatem medii quoad fidem explicitam Incarnationis & Passionis Christi. Verum partim solum significant credentes explicitè in Christum salvari per istam fidem, non negantes, quin etiam inculpabiliter eâ notitiâ carentes salvari queant: partim excludunt non credentes à salute, id est, qui increduli sunt mysteriis Christianis propositis, adeoque loquuntur de iis quibus fides Christiana satis innotescere potuit: partim loquuntur de fide Christi, non tamquam objecti, sed tamquam causæ meritoria, quatenus omnes salvantur per fidem, quæ datur ex meritis passionis & sanguinis Christi: partim possunt intelligi de necessitate præcepti, seu medii latè dictâ.

53. *Loca Augustini videntur adfirmare necessitatem fidei explicitæ de mysteriis Christi pro quovis tempore.*

Difficultatem præcipuam faciunt dicta *Augustini* variis locis inculcantis necessitatem omnimodâ fidei explicitæ in Christum Deum hominem, sive ejus incarnationem, mortem & resurrectionem; ut *l. 2. de Gratia Christi, qui est de peccato Originali cap. 24. Epist. 89. & alibi.* Quæ tamen loca, si quid probant, videntur nimium probare contra ipsos objicientes, scilicet fidem explicitam prædictorum objectorum fuisse pariter necessariam omni tempore, etiam ante Christum & Moysen, ut ex tenore verborum clarum est: quod tamen communissima doctrinæ repugnat; cum nemo fidem adè explicitam prædictorum mysteriorum conceat fuisse necessariam omni tempore necessitate medii, immo nec præcepti. Necessitas autem moralis fidei explicitæ Mediatoris ut sic, libenter à nobis conceditur, immo & prædictorum mysteriorum pro nova lege.

54. *Ejus intentionem exprimitur.*

Videtur porro certè potissimum *Augustini* fuisse, contra *Pelagium* inculcare in primis, quomodo in omni mundi ætate seu tempore salus fuerit ex gratia Christi, ac meritis & efficaciâ incarnationis, passionis ac resurrectionis ejus; ut apparet vigilantè attendenti, quæ habet *l. de Peccato Originali c. 24. & seqq.* Agit enim de re tamquam fide certâ: *Sine fide ergo* (inquiens *c. 24.*) *incarnationis & mortis & resurrectionis Christi, nec antiquos justos, ut justî essent, à peccatis potuisse mundari, & Dei gratiâ justificari, veritas Christiana non dubitat.* Veritas autem Christiana nil indubitanter statuit de hujusmodi fide explicita, sed de necessitate fidei & gratiæ per Christum omni tempore; quod in *Pelagio* redarguens

Augustinus c. 26. inquit: *Non igitur sicut Pelagius & ejus discipuli tempora dividamus, dicentes primum vixisse justos homines ex natura, deinde sub lege, tertio sub gratia; supple, Christi.* Deinde vult *Augustinus* doctrinam de necessitate Mediatoris ejusque mortis & resurrectionis non esse liberam, de qua possit utrimquæ salvâ fide disputari (cujusmodi varias præmittit *c. 23.*) sed necessariam, sic ut sine hæresi seu infidelitate nequeat negari. Unde *c. 29.* concludit: *Quapropter quisquis humanam contendit in qualibet ætate naturam non indigere medico secundo Adam, quia non est vitata in primo Adam, non in aliqua quæstione, in qua dubitari vel errari salvâ fide potest, sed in ipsâ regula fidei, quâ Christiani sumus, gratia Dei convincitur inimicus.*

Quare dum *Augustinus c. 24.* fidem adè explicitam mysteriorum prædictorum videtur exigere, & rursum *c. 26.* inculcat non potuisse ullo tempore justificari, neque Christum esse Mediatorem, nisi credentibus in ejus resurrectionem, addens & hoc quomodo fieret, si eum in carne venturum nescissent: reverà non voluit fidem explicitam adè necessariam omnibus semper fuisse (id enim esset planè falsum) sed fidem ex gratia Christi, quæ quidem in paucis majoribus v.g. *Abrahamo & similibus* erat explicita; quibus reliquus populus adhærens eadem implicitè credebatur, partim actu interno; partim externâ fidei protestatione per sacrificia, similiaque signa publica, etiam eorum energiam non ita noscerent. Alibi enim *Augustinus* satis supponit minis perfectam fidem tunc fuisse requisitam, ut videre est *Epist. 47. q. 2. lib. 19. contra Faustum c. 14. Et Enchiridion c. 118.*

Alius *Augustini* locus de *Corrupt. & Grat. c. 7.* minorem difficultatem habet: scilicet enim ibi vult damnandos, qui non audierant Evangelium, nempe quia infideles (de quibus loquitur) ex infidelitate adeoque peccatis suis (ob quæ damnantur) non emergunt, nisi per prædicationem Evangelicam, quâ utique sola fides vera, regulariter saltem, innotescit.

55. *Idem ex l. de Corrupt. & Grat. explicatur.*

QUÆSTIO VI.

Quorum Fides seu Notitia explicita sit Necessaria ex Præcepto?

REFERUNTUR Nonnulli antiqui, præsertim Canonistæ, docuisse, quod sufficit Christiano credere in communi eadem omnia quæ Ecclesia Catholica credit, non descendendo ad particularia. Sed contra: rium apertè supponit *Tridentinum* *sess. 5. c. de Reformatione* statuens, ut Parochi plebem pascant, docendo, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem. Præmissam quoque doctrinam ab Inquisitoribus Aragoniæ damnatam

56. *Sententia asserta in generalibus creditur quod creditur probatur.*